

25 HAZİRAN
2024

HAFTALIK GÜNDEM

EKONOMİ SOĞUYOR HAZİNE YANIYOR

Merkez Bankası verilerine göre, Türkiye'ye faiz farkı ticaretinin çekiciliğiyle epey bir para girişi olmuş. Devlet tahvillerine de ilgi artmış. Merkez Bankasının swap hariç net rezervi 11,4 milyar dolara ulaşmış. Damat Albayrak'ın kuru baskılamak için harcadığı 128 milyar dolar düşünülünce bu çok az bir miktar. Ama diğer taraftan eksi 60 milyarı aşmış rezervin tekrar artıya çıkması ve artışın üç haftadır sürerek 11,4'e ulaşmış olması ilk anda parlak görünüyor. Ekonomi yönetimi de "işleri yoluna koyduk" diye propaganda yapıp duruyor. Oysa bu parıltı, altındaki zehri saklayan ince bir kaplamadan ibaret. Gerçekler biraz sorgulandığında bütün yıldızlar dökülüyor. Parıltılı propagandanın arkasında şu gerçekleri görüyoruz:

Birincisi, net rezervin artıya çıkması Merkez Bankasının borcunun kalmadığı anlamına gelmiyor. Sadece borç aldığı paranın bir miktarını kasada nakit olarak tutabildiği anlamına geliyor.

İkincisi, dışarıdan gelen paralar sıcak para. Her an çıkış yapabilecek yatırımcılar tarafından faiz farkı vurgunu amacıyla getirilmiş dövizler bunlar. Büyük fonların ilgisi sınırlı kalmış

durumda. Ekonomi yönetiminin asıl beklentisi olan devletler düzeyinde borç girişi yok. Devlet yatırımları, görece daha uzun vadeli kalıcı para girişi anlamına geliyor. Bu durumda ekonomi çevreleri çok geçici bir rahatlama olduğunu, her an tersine gidişle yeniden ve bir anda eksi rezerve dönüşün olabileceğini söylüyor.

Üçüncüsü, dışarıdan geldiği söylenen dövizin çoğu esasen yerli burjuvazinin dışarıda tuttuğu para. Yani yerli büyük sermaye, faiz vurgunundan yararlanmak için, dışarıda tuttuğu parasının bir kısmını yabancı yatırımcı görünümünde kısa vadeli olarak getirmiş. Bu ayak oyunları için yerli holdingler yurt dışında da kendilerine bağlı firmalar kuruyor ve parayı o firmalar üzerinden getiriyor.

Geçen hafta açıklanan sanayi üretimi ve ticaret istatistiklerinde istibdat yönetiminin ekonomiyi soğutma adımlarının nasıl bir yıkıma yol açtığını gözler önüne sermiştik. Ekonomi soğumaktan öte dondu, diye değerlendirmiştik. Halkı açlığa mahkûm ederek ekonomiyi donduranlar, devlet hazinesini sıcak paraya mahkûm ediyor. Ekonomi soğurken Merkez Bankasının kasası adeta kora dönüşüyor.

Yeni borç turu

Ekonominin nasıl bir risk altında olduğu sadece toplumcu muhalefetçe değil, ekonomi yönetimi tarafından da biliniyor. Erdoğan, en çok güvendiği Katar'a bile yeterli miktarda yatırım yaptıramadı. Bu yüzden Erdoğan'ın yeni bir borç turuna çıkacağı söyleniyor. Yakın zamanda Katar, Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan'dan başlayarak Rusya, Azerbaycan, Çin ve Güney Kore'yi kapsayan bir ziyaret programı planlanıyor.

Döviz ne oluyor?

Ekonomi yönetimindeki sıkışma, sabit kalmasını hedefledikleri döviz kurundaki dalgalanmada da kendini gösteriyor. Bunun birkaç nedeni var. İlk olarak, Erdoğan, Kızılcahamam toplantılarında ekonomi üzerine konuşurken "benim nas görüşüm sürüyor, arkadaşlara yıl sonuna kadar süre verdim, düzelmezse başka bir yola döneceğiz" sözlerinin basına sızdırılması gösteriliyor. Erdoğan aynı konuşmada doğrudan isim vererek "Mehmet Şimşek ve Cevdet Yılmaz beni ikna ettiler. Hâlâ düzeltemediniz, hatırlatırım" demiş. Konuşma basına sızınca daha önce haftalık raporlarında Türkiye'yi yatırım yapılabilir ülke olarak belirleyen önde gelen Amerikan bankalarından biri Türkiye'deki yatırımları çekme çağrısında bulunmuş.

İkinci neden de ihracatçıların sabit kur politikasına karşı artan itirazlarının yükselmesi. İhracatçılar bu kur ile rekabet şanslarının azaldığını, yeterli kâr edemediklerini, ekonomik programın bir şeyi yaparken başka şeyleri bozduğunu iddia ederek kurun yükselmesini istiyorlar. Kur yükselmeyecekse yurt dışından getirdikleri dövizin Merkez Bankası tarafından piyasanın üstünde bir fiyatla alınmasını talep ediyorlar.

Üçüncü neden olarak Erdoğan'ın G7 ziyareti dönüşünde yaptığı konuşma var. İspanya'ya Filistin'i tanıma kararı için teşekkür ziyaretinde

bulunan Erdoğan, bir sürü anlaşma imzalamış ve dönüşte İtalya'daki G7 zirvesine uğramıştı. Dönüş yolunda açıklamasında "Enflasyonu önlemek ve faiz indirimi için yılın son çeyreğini beklemek gerekecek. İnşallah yılın son çeyreğinde biz de faizleri indirmeye başlayacağız. Halkımız biraz sabretsin" demiş. Bu açıklamalar da faizcilerde tedirginlik yaratarak bir miktar TL'nin dövize kaçışına yol açmış.

İstibdat yönetiminin rasyonel, akılcı, bilimsel diye yöneldiği ekonomi programı kendi iç dengesini bile sağlamaktan uzak. Kalkınma, istihdam seferberliği, üretim yatırımları, tarımı güçlendirme, gıda üretimini artırma gibi hedeflerden yoksun. Ancak borcu borçla döndürebilmeye çalışıyorlar. Devasa faiz yükünü ise vergilerle kapatmaya çalışıyorlar. Bu bağlamda çok tepki çeken, çok tartışılan yeni vergi teklifi taslağına yakından bakalım.

Vergi yükünü kim çekecek?

İstibdat yönetiminin vergi taslağında çok tartışmalara neden olan borsa kârlarına vergi getirilmesi düşüncesi büyük sermaye sahiplerinin tepkileri nedeniyle geri çekilmişti. Çok yumuşak şekilde, sadece işlemler üzerinden sembolik bir vergi getirmeyi planlıyorlar.

Teklifte şirket vergi beyanları ile şirket sahiplerinin servet durumu arasındaki farkın sorgulanması için, dikkatinizi çekiyoruz, herhangi bir ek vergi falan değil, sadece araştırılması için hazırlıklar vardı. Bu da büyük sermaye ve liberal çevreler tarafından tepkiyle karşılandı. En çok da AKP'ye yakın çevrelerden tepki geldi. Öneriyi geri çekecekleri düşünülüyor.

Kiraların bankaya yatırılması ve bankanın kira gelirlerinden yüzde 20 oranındaki vergiyi otomatik kesmesi yönündeki öneri de en çok AKP çevrelerinden tepki aldı. Yatırım amacıyla konut

zengini olanlar huzursuz oldu. Bir de bu öneri esasta kiracıları mağdur edebilecek nitelikte. Konut sahipleri vergi artışını doğrudan kiracılarına yansıtma yoluna gideceklerdir. Bu da enflasyonun yükseltilmesidir. Konunun bir de ancak kira gibi ek gelirlerle geçinebilen konut sahiplerini zora sokma durumu var. Büyük olasılıkla bu öneri de geri çekilecek ya da yumuşatılacak. Çok rasyonel ekonomi bürokratları bir türlü süper zenginlerle, zar zor ayakta durabilen insanları ayırabilecek bir vergi düzenlemesi yapamıyor.

Tam olarak ayrıntıları basına yansımaya da, AKP'nin yeni vergi paketinde zarar beyan etse dahi her işletmeden, açık olduğu sürece mutlaka kazanıyordur diye düşünülerek yeni peşin vergi getirilmesi yönünde hazırlıklar olduğu biliniyor.

Büyük sermaye sahiplerine, yani holdinglere, bankalara; büyük müteahhitlik firmalarına, yüzlerce konut sahibi olan konut zenginlerine; yani dolar milyoner ve milyarderlerine vergi getirme konusunda isteksiz davranan AKP bakın küçük ve orta ölçekli işletmeler, ücretli çalışanlar konusunda nasıl davranıyor. Moto kuryelerin bahşişlerinden vergi alınması, yem ve gübreye 2016'da getirilen KDV istisnasının kaldırılması, yeme yüzde 10, gübreye yüzde 20 KDV uygulanması, yurt dışı çıkış harçlarının önce 1.500 liraya, sonra 3 bin liraya çıkarılması öneriliyor.

Moto kuryelerin bahşişlerine vergi koymaya kalkan Mehmet Şimşek tepkiler karşısında geri adım atar gibi yaparak "moto kuryelere muafiyet getireceğiz" dedi. Ama şimdilik muaf tutulsa da, yasada bu gelirlerden de vergi alınması yer alacak gibi görünüyor. Sonraki adımları muafiyeti kaldırmak olur.

CHP ile yapılan normalleşme görüşmelerinin ekonomi ayağında, CHP temsilcisi Yalçın Karatepe emeklilerin durumunun iyileştirilmesi, asgari ücrete ara zam yapılması gibi birçok öneri

reddedildiğinde hiç olmazsa çalışanların maaşlarından kesilen vergilerde, vergi dilimlerinin genişletilmesini, yıl sonuna doğru birçok çalışanın üst vergi dilimine girmesinin önlenmesini istemiş. Şimşek bu öneriyi de reddetmiş.

AKP'nin sınıfsal tercihi

Görüldüğü gibi istibdat yönetimi ekonomi konusunda bilinçli bir sınıfsal tercih yapıyor. Ekonomik yangının yükünü işçilere, köylülere, esnafa, küçük ve orta ölçekli işletmelere, emeklilere yıkmak; krizin yarattığı ortamı fırsat bilip vurgun üstüne vurgun yapan büyük sermaye sahiplerini ise kollamak için elinden geleni yapıyor. Ayrıca ekonominin yönetiminin sözüm ona tarafsız ve bağımsız teknokratların elinde olması gerektiği; teknokratların ekonomiyi akılcı bilimsel yollarla toparlayacağı efsanesinin de çöküşünü bizzat yaşayarak görüyoruz. Erdoğan kendi uyguladığı ekonomik program hüsrana uğrayınca, ekonomi alanını Mehmet Şimşek'e bırakmıştı. O da mali disiplini sağlamak için güya tarafsız davranarak para musluklarını kapatmaya başlamış, yeni gelir kalemleri yaratmaya çalışmıştı. Peki ne oldu sonuçta? Büyük sermaye kendisine yönelen vergilere itiraz etti. Dolar milyarder ve milyonerlerine yönelen vergiler ya geri çekildi ya da çok yumuşatıldı. Halka yönelen vergiler ve mali tedbirler artarak sürüyor.

Demek ki teknokratlar, ellerinde yeterli siyasal güç olmayınca, yani halka dayanmayınca, halkın emriyle hareket etmeyince, zaten mali ve siyasi olarak güçlü olan burjuvazinin, büyük sermayenin emrine girmiş olurlar. Ekonomi yönetiminde tarafsızlık, siyasi iradeden bağımsızlık ancak burjuvazinin, uluslararası dolar milyarderleri şebekesinin siyasi etkisini örtmek üzere kullanılan ince bir şal gibidir. Ekonomi ya burjuvazinin ya da halkın çıkarlarına göre düzenlenir. Halkın çıkarlarına göre düzenlenen bir ekonomi yaratmak için görev ulusal demokratik güçlere düşüyor.

YANLIŞ STRATEJİ

Özel'in parti içinde ve CHP'ye oy veren kesimlerde rahatsızlık yaratan normalleşme stratejisinin ekonomi ayağı tıkanı. CHP gölge Hazine ve Maliye Bakanı Yalçın Karatepe ile istibdadın Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, 4,5 saati bulan görüşme sonucunda hiçbir konuda anlaşamadılar. Şimşek, yoksullaştırma programından en ufak bir taviz vermeden yola devam edeceklerini söyledi. Yumuşama stratejisinin beklediği karşılığı bulmaması üzerine parti içinde de artan sorunlarla uğraşmak zorunda kalan Özel, 25 Hazirandaki grup konuşmasında son derece huzursuz, gergin bir görüntü verdi. CHP seçmeni üzerinde etkili yazarlarla acemice başlattığı polemik kürsüye taşıdı. "Koca koca yazarlar diyor ki masaya oturursak buradan ya koalisyon çıkar ya da el bombası atarmışız birbirimize. Öyle bir şey yok. Biz hem müzakere ederiz hem mücadele ederiz" dedi.

CHP içinde Özel'in uyguladığı yumuşama stratejisine tepkiler, parti yönetimine ve partinin önde gelen isimlerine kadar ulaşmış durumda. Özel'in görüşmeler sırasında Erdoğan'a belli şartlar sağlanırsa yeni anayasa hazırlıklarına katılabileceklerini söylediği konuşuluyor. Buradan hareketle, Kemal Kılıçdaroğlu'nun devrilmesinde ve Özel'in seçilmesinde birinci planda rol oynayan Ekrem İmamoğlu, Erdoğan ile yürütülen görüşme ve müzakerelerden rahatsız olduğunu açıkça dillendirmeye başladı. Kılıçdaroğlu da hareketlendi. İmamoğlu'nun Kılıçdaroğlu ile görüşmek istediği, yemekte buluşmayı planladıkları ortaya çıktı. Mansur Yavaş da Kılıçdaroğlu ile görüştü. CHP'de, Özel'e karşı harekete geçmek için pazarlıklar yürütüldüğü söylenebilir.

Bu koşullarda Özel'in acemice davranıp CHP tabanında etkili olan yazarlarla polemik girmesi ise adeta kendi ayağına kurşun sıkmak gibi oldu. Özel, en sert tartışmaları Yılmaz Özdil ile yaşadı. Özdil, Özel'in çizgisini ağır şekilde eleştiriyor. CHP'nin artık "Cumhuriyet Ak Partisine" dönüşmeye başladığını söylüyor. Özel de isim vermeden "Bunlar vatandaşa bidon kafalı diyenlerdir. Bunlardan ayrıldığımız için birinci

parti olduk. Hazmedemiyorlar" dedi. Yılmaz Özdil de "Sana yedireceğim bu lafları" diyerek çok ağır yanıt verdi. Özel'in kendisini eleştirenlere karşı çok acemice sertleşerek karşılık vermesi parti içi çekişmelerde de kullanılıyor.

Taşlar tekrar yerinden oynayınca

CHP içi hareketlenmeler artınca Özgür Özel, belli ki İmamoğlu ve Yavaş'ı kazanmak için "Kasımda Kılıçdaroğlu değil de İmamoğlu ya da Yavaş aday gösterilseydi kazanırdı" diye açıklama yaptı. Oysa kayıtlarda, Özel'in Kılıçdaroğlu'nun ne kadar doğru bir aday olduğuna dair yaptığı sayısız açıklama ve savunmalar duruyor.

Parti içi çekişmelerin vardığı boyutu göstermesi bakımından tipik bir örnek olarak CHP Grup Başkan Vekili, yani Grup Başkanı Özgür Özel'in vekili, Gökhan Günaydın'ın açıklamaları dikkate değer. Özel'in açıklamalarından iki gün sonra, Haber Türk'e çıkan Günaydın sorular üzerine "Yazarlarla kavga bizim işimiz değildir. İyi değildir. Bize zarar verir" dedi ve Genel Başkan bu konuda yalnız bıraktı. Yetmedi, Özel'in Kılıçdaroğlu'nun adaylığını hata olarak değerlendirilmesi sorulduğunda da "Ben o kanaatte değilim. Çünkü seçim asıl olarak altılı masanın yarattığı çevrelerden oy alınamaması yüzünden kaybedildi. İmamoğlu ya da Yavaş aday olsa da sonuç çok değişmezdi" dedi.

Gökhan Günaydın, Kılıçdaroğlu zamanında İmamoğlu kontenjanından grup başkan vekilliğine getirilmişti. Özel de bu pozisyonunu korudu. Yani parti içi bölünmelerde İmamoğlu'nu temsil ediyor. İmamoğlu, Kılıçdaroğlu'na araçlar göndermiş. Özel'in Erdoğan ile uzlaşmaya çalışmasını ihanet olarak gördüğünü, Özel'i parti başkanlığından düşürmek için harekete geçmeyi düşündüğünü, Kılıçdaroğlu'nun desteğini istediğini, geçici başkan olarak Gökhan Günaydın'ı önerdiğini iletti. Kılıçdaroğlu ise aday gösterilerse göreve hazırım, diye açıklama yapmıştı. Milletvekillerinin çoğunun hâlâ Kılıçdaroğlu'nu desteklediği yönünde haberler var.

İyi Parti'de Meral Akşener'in Erdoğan ile görüşmesinin yarattığı kriz de derinleşerek CHP iç mücadelesinin bir parçası durumuna dönmeye aday. Koray Aydın partisinden istifa etti, kendisiyle birlikte hareket eden milletvekillerinin de istifa edeceği söyleniyor. Cumhuriyet'e göre, Koray Aydın siyasi olarak Mansur Yavaş ile hareket edeceğini söylüyormuş. Koray Aydın ve arkadaşlarının istifa ettikten sonra bağımsız kalacağı da, Demokrat Partiye katılacakları da konuşuluyor.

İktidar bloku ne yapıyor?

Bütün uzlaşma, normalleşme görüşmeleri sırasında Erdoğan zaman kazanıyor. Mehmet Şimşek ağır yoksullaştırma programını uygulamak için zaman kazanıyor. Erdoğan, bir şekilde CHP yönetimini anayasa müzakerelerinin içine çekebileceğine de inanıyor. Bu yüzden, bir elinde MHP'yi tutarken diğer eliyle CHP'ye uzanmaya devam etmek istiyor. Ama MHP gelişmelerden rahatsız. Erdoğan ise, MHP'yi Sinan Ateş suikastında verdiği açıklardan yararlanarak kontrol altında tutmaya çalışıyor. Sinan Ateş davasında dosyada yer alan ama iddianamede yer almayan bütün fotoğraf, video ve bilgilerin basına MİT tarafından sızdırıldığı anlaşılıyor. Bu da Erdoğan'ın emri olmadan yapılamaz.

Erdoğan'ın stratejisinde, MHP'yi törpüleme ama kendine bağlı tutma hedefi var. Yapılan görüşmelerde Bahçeli, İçişleri ve Adalet Bakanlıklarındaki, artık AKP'den de fazla olan MHP kadrolarına dokunulmamasını istemiş, bu koşullarla belli konularda anlayışlı davranabileceklerini söylemiş. Bu haftaki grup konuşmasında da "Osman Kavala davasında, Gezi davasında, Demirtaş davasında, Türk düşmanlarının karşısında geri adım atarsak tabii ki MHP bazıları için şeker gibi bir parti olur. Biz asla böyle bir şey yapmayacağız. Ama Cumhur İttifakını çok önemsiyoruz" diye uzlaşmacı bir tutum aldı.

İlk bilanço

Özel, uyguladığı strateji ile daha seçim sevinci yaşanmadan istibdada karşı mücadeleyi yumuşattı. Hayal kırıklığına ve kafa karışıklığına neden oldu. Başlarda, Erdoğan ile görüşmelerde parti içinde öne çıkan ve partiyi etrafında birleştirmeye başladığı düşünülen Özel giderek yıprandı. Bu durum parti içinde artan bir tepkiyle karşılandı ve sonunda CHP yeniden iç mücadelelere sürüklenen, tartışmalı bir parti konumuna düştü.

Özel, dış politika konusunda da kendinden önceki dönemin, Batı ile, emperyalistler ile uzlaşma arayan hatalı stratejisini sürdürüyor. Bütün bu parti içi ve iktidar ile yürüyen tartışmaların içinde, Özel grup konuşmasında aşırı yükselen kiralar konusuna değinirken durup dururken Macaristan ve ŞİÖ'ye çattı. Özel, Türkiye'nin Avrupa'da kira artışında birinci ülke olduğunu, Avrupa İstatistik Merkezi Eurostat'a göre artışın yüzde 120 olduğunu belirtti. İkinci artış oranına sahip ülkeyi söylerken de aşağılayıcı şekilde "ikinci sırada ise Orban'ın Macaristan'ı var" dedi. Macaristan'da artış oranı ise yüzde 12 olmuş. Türkiye'den on kat daha az. Türkiye açık ara birinci yani. Özel, Macaristan'a durup dururken çatmakla yetinmedi ve "Sen Avrupa yerine ŞİÖ'ye yönelirsen halkın kira sorunlarını da çözemezsin" dedi. Erdoğan 3-4 Temmuz'da Astana'ya gözlemci olarak ŞİÖ'ye gidecek, orada Putin ile görüşme yapacak.

Özel'in bu kadar ilgisiz bir konuda bu kadar gereksiz yere Türkiye ile arası iyi olan ülkelere Macaristan'a ve son zamanlarda ilişkilerini geliştirmeye çalıştığı ŞİÖ'ye sataşması, olsa olsa Batılılara ben buradayım, diye işaret vermektir.

Özel'in uyguladığı stratejinin halk için yararlı tek tarafı, mitingler yapmaya başlaması ve halkın taleplerini kitlesel düzeyde seslendirmesine olanak yaratmasıdır. Mitingler halkın kendi kaderini eline almasına, ulusal demokratik güçlerin birleşmesine olanak yaratacak bir başlangıç olabilir.

ÖZENTİ BAKAN

Yerli ve milli olmakla övünen iktidarın, Milli Eğitim Bakanı olarak atadığı Yusuf Tekin, gerici dinci müfredat düzenlemesi ve tarikatlarla ilişkileriyle gündeme gelmişti. Ama Yusuf Tekin Avrupalı velilere hayran çıktı! Tekin: “Öğretmenleri, öğrencileri karşılaştırıyorlar Avrupa ile. Velileri de karşılaştırmak lazım. Bizim veliler her gece yarım saat kitap okuyor mu çocuklarına? Çocuğu bir şey sorduğunda, ‘ya sen git hallet’ ya da ‘sen git oku ben şimdi televizyon izliyorum’ mu diyor? Hangi veli ilgi gösteriyor?” diye velilere çattı. Tarihe geçecek bir gaf. Bu nasıl yerlilik, nasıl millilik, nasıl İslâm kültürü? Tekin’e göre eğitim sistemimizin Avrupalı velilere ihtiyacı var yani.

DIŞ POLİTİKADA ARAYIŞLAR

Dışişleri Bakanı Hakan Fidan, Haber Türk’te bir söyleşi yaptı. İlk gözlem olarak Fidan’a soru soranların Fidan’dan bile daha Amerikancı oluşları dikkat çekiciydi. Ana akım medyanın geldiği konumu gösteren hazin bir tablo.

Fidan’a yönelen ilk soru Çin ziyaretinde yaptığı BRİCS’e katılma isteği üzerineydi. “Açıklamanız çok tartışma yarattı, BRİCS’e katılma konusunda ciddi misiniz yoksa bir dengeleme niyetiyle mi yapılan bir açıklamaydı?” diye soruldu. Fidan, BRİCS’in çok renkli ve bütün medeniyetleri temsil eden bir yapıda olduğunu belirtti. Bizim Avrupa Birliği ile de ilişkimiz var ama Avrupa Birliği tek bir medeniyeti temsil ediyor, bizi de Müslüman olduğumuz için almıyorlar, dedi. Ayrıca BRİCS, ekonomik olarak çok önemli ülkeleri barındırıyor, diye ekledi. Bu açıklamalar üzerine Sena Alkan’ın “ABD büyükelçisi bu durum eksen kayması olarak görülebilir diyor” sorusuna da “Biz eksen tartışmasını bitirdik, Türkiye eksenindeyiz, herkesle ilişkilerimizi de görüşmelerimizi de sürdüreceğiz, ayrıca bizim Rusya ile Çin ile bir sorunumuz yok. Rusya, Çin, Asya yükseliyor. Biz onlarla da ilişki kurarken dengeleri de gözeteceğiz” diye yanıtladı.

Ukrayna savaşına da değinen Fidan, Ukrayna’nın toprak bütünlüğüne saygılı olduklarını belirtti ama Rusya’nın haklı ve makul talepleri var, dedi. Konuşması içinde Rusya’yı övdü. Rusya ve Çin bizim için çok önemli, birinci ve ikinci sıradaki ticaret ortaklarımız, ikisiyle de elliser milyar dolarlık ticaret ilişkimiz var, dedi. “Bunlar birbirine denk değil ama biz NATO içinde üç, hayır iki buçuk ülkeden terör konusunda şikayetçiyiz” diye ekledi. Kim bunlar sorusu üzerine, bir Amerika, iki İngiltere biraz da Fransa diye yanıt verdi. “Tespitlerimize göre Amerika’nın olduğu her yerde arka planda İngiltere de rol oynuyor” dedi.

Dikkat çeken açıklamalardan biri olarak “Üçüncü dünya savaşı riski var” demesi öne çıktı. “Rusya çok sıkıştırılıyor, ülke içinde de saldırılar yapılıyor. Füze saldırıları yapılıyor. Bunlar artarsa dünya savaşı tetiklenebilir” dedi. Hakan Fidan’ın bu açıklamasının Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov ve Rusya Devlet Başkanı Putin ile yaptığı görüşme üzerine yapıldığı düşünülebilir. Rusya, Türkiye tarafından kendilerinin hassasiyetlerini dile getirmesini istemiş olabilir. Rusya’nın artık askerî olarak cevap verme sınırında olduğunun

başka ülkeler tarafından da dile getirilmesi savaşı önlemek üzere yapılan diplomatik açıklamalar olarak değerlendirilebilir. Daha önce Sırbistan Devlet Başkanı Vucic ve Macaristan Devlet Başkanı Orban da aynı olasılığı vurgulamıştı.

İç politika konularında da konuşan Fidan, MİT'teki reformlar, FETÖ'ye karşı mücadele, Dışişleri Bakanlığındaki reformlar üzerine, sürekli Erdoğan'ın desteğini vurguladığı bir tonda konuştu. MİT'te göreve gelmesine ilk anda İsrail'in karşı çıktığını, sonrasında bu propagandanın FETÖ tarafından yürütüldüğünü söyledi. İsrail yönetimi Fidan'ı İran yanlısı olarak kodlayarak MİT'in başına geçmesini eleştirmişti.

Sonuç olarak şimdilik tam nedenini söylemek olanaklı değilse de Hakan Fidan'ın parlatıldığı bir program oldu. Fidan, Çin geleneksel felsefi üzerine İngilizce bir kitap okuduğundan

bahsetti. Entelektüel imajını güçlendirmeye çalıştı. Ama bütün bu parlatmaların arkasında, Amerika ile ilişkileri sürdürmeye kararlı oldukları diğer yandan denge politikasına uygun olarak Rusya ve Çin başta olmak üzere Asya ülkeleriyle de ilişkilerini geliştirmeye devam edecekleri çıktı.

AKP yönetimi, dünya genelinde yükselen kriz ve savaş ortamında, Türkiye'nin ikinci dünya savaşı sırasındaki denge politikasına benzer bir çizgiyi izlemek istediklerini vurgulamış oldu. Bu çizgi, Amerika ile uyumlu, emperyalist savaş politikalarının bir parçası olmaktan elbette daha iyi bir nokta. Ama diğer yandan denge politikasının ötesine geçerek bağımsızlıkçı, emperyalizme karşı ulusal egemenliği savunan, emperyalizme direnen ülkelerle tutarlı bir dayanışma ilişkisi geliştirme çizgisinden de geri bir hat. İstibdat yönetimi böyle bir iradeye sahip olmadığını da bir kez daha vurgulamış oluyor.

DİRENİŞ EKSENİNDE RUSYA

Putin, başarılı bir Güney Asya gezisi yaptı. Kore Demokratik Halk Cumhuriyetinde çok görkemli törenlerle karşılanan Putin'in ziyaretinde Kuzey Kore ve Rusya arasında çok sayıda anlaşma imzalandı. Ama asıl öne çıkan askerî alandaki yardımlaşma anlaşması oldu. Buna göre saldırı durumunda iki ülke yardımlaşacaklar. Güney Kore bu anlaşma üzerine Ukrayna'ya yeni silah sevkiyatına başlayacağını açıkladı. Anlaşmaya tepki gösterdi. Güney Kore'ye yanıt veren Putin "Siz Ukrayna'ya silah verirken silahı alan ülkenin ne yapacağına karışmayız, onlar bilir, biz savaşa dahil olmuyoruz, demiyor musunuz? Biz de Kuzey Kore'ye silah verince rahatsız olmayacaksınız o zaman" dedi. Sonra anlaşma içeriğini savunurken "Kuzey Kore ile anlaş-

mamız saldırı uğrama durumunda geçerli. Güney Kore tarafından yapılan açıklamalara göre Kuzey Kore'ye saldırmayı planlamıyorlar. O zaman tedirgin olmamaları lazım" dedi.

Putin'in Vietnam ziyareti de başarılı geçti. Çok sayıda kapsamlı anlaşmalar imzalandı fakat Vietnam ile ilişkiler Kuzey Kore ile aynı çapta değil. Vietnam tek kutuplu dünya koşullarında Çin ile aralarındaki tarihsel sorunların etkisiyle adım adım Amerika ile işbirliğine yöneldi. Amerika'ya eskiden kullandığı askerî üsleri tekrar verdiler. Bunun karşılığında Amerika, Vietnam'ı Çin'e karşı yeni sanayi bölgesi yapmaya çalıştı. Ve bu konuda oldukça başarılı oldular. Vietnam'ın Rusya ile ticari ilişkisi 5 milyar

doların Amerika ile 100 milyar dolar düzeyinde. Amerikan elçisi Putin ziyaretine küstahça tepki gösterdi. Vietnam'ı nankörlükle suçladı. Vietnamlı yöneticiler ise Rusya ile ilişkilerini geliştireceklerini ama Amerika ile ilişkilere de önem verdiklerini söyleyerek dengeli bir yanıt verdi.

Vietnam, Rusya ile ilişkilerini geliştirirken bir yandan Çin'i, bir yandan da Amerika'yı dengelemeye çalışıyor. Çin ve Vietnam'ın komünist partileri tarafından yönetildiği koşullarda tarihsel sorunlarını aşamaması direniş cephesi açısından bir zaaf oluşturuyor.

Rusya'nın son Güney Asya gezisinde Kuzey Kore ile güçlü ve tam bir ittifak anlaşması imzalaması, daha önce Çin ile benzer bir anlaşma imzalamış olması ve yakın zamanda İran ile de benzer bir anlaşma imzalayacak olması birlikte değerlendirildiğinde emperyalizm karşısında yeni bir blokun temellerinin atılmış olduğunu görülüyor. Bu blokun etkili olduğu ŞİÖ ve BRİCS ile başka ülkelerin ilişkilerini geliştirmeye başlaması emperyalistleri huzursuz ediyor. Türkiye de bu konuda Batı'nın huzurunu kaçıran ilişkiler kuruyor.

Emperyalist blokun tepkisi

Rusya'nın direniş eksenini kuvvetlendirmeye çalışan uluslararası hamlelerine emperyalistler doğrudan silahlı saldırı ile yanıt veriyor. Rusya halkını cezalandırmaya kalkıyor. Putin'in ziyaretleri konuşulurken bir yandan Ukrayna Ordusu Sivastopol'a sivilleri hedefleyen füze saldırısı düzenliyor, diğer yandan Dağıstan'da terör saldırıları düzenleniyor.

Ukrayna'nın bir plajı hedef aldığı, 4 kişinin öldüğü, 13'ü ağır 200'ü aşkın insanın yaralandığı füze saldırısı sonrasında Amerika'nın Rusya büyükelçisi çağrılarak uyarıldı. "Saldırı Ukrayna'dan ama sizin ortak saldırınızdır. Amerikan uydu sisteminden yararlanılmadan böyle bir saldırı olası değil. Uyduları da Amerikalılar kullanıyor. Bu Amerikan Devletinin sivil Rusya vatan-

daşlarına saldırısıdır. Bunun yanıtını vereceğiz" denildi.

Dağıstan'daki terör saldırısında ise 15 polis öldürüldü. Polis kışlasına, sinagoga ve Ortodoks kilisesine yönelen terör saldırısını düzenleyen teröristler arasında Dağıstan Özerk Cumhuriyeti'nin başkenti Mahaçkale'nin bir ilçesinin belediye başkanının iki oğlu da var. Başkan görevden istifa ederken Putin'in partisi Birleşik Rusya, belediye başkanını ihraç etme kararı aldı. Saldırıyı IŞİD Horasan kolu üstlendi.

Terör saldırısının Rusya'yı oluşturan halklar arasındaki birliği bozucu bir etkisi olacaktır. Rusya'da bilindiği üzere en çok Ortodoks nüfus var. İkinci sırada ise Müslümanlar geliyor. Rusya ile tarihsel olarak çok yakın ilişkileri olan Orta Asya Cumhuriyetleri de Müslüman halklardan oluşuyor. Ayrıca Rusya, İran ile ilişkilerini geliştiriyor ve Türkiye ile de geliştirmek istiyor. Dağıstan saldırısı, daha önce Moskova'da gerçekleştirilen terör saldırısı ile birlikte düşünülürse Rusya halkları arasında dinsel temelli bir çatışma yaratılmak istendiği anlaşılıyor.

Rusya'nın bir yandan dışarıdan askerî saldırı, diğer yandan içeriden terör saldırısı altına alınması Rusya'yı daha kararlı askerî karşılıklar vermek zorunda bırakabilir. Bu ortam üçüncü dünya savaşının, nükleer savaşın başlamasına uygun bir zemin yaratıyor. Rusya, kuşatılıp saldırıya uğramasına tepki olarak Küba'ya askerî tatbikat amacıyla bir gemi ve bir nükleer denizaltı gönderdi. Amerikan basınına göre Rusya nükleer denizaltısı, Amerika'ya yakın sularda yaklaşık iki saat boyunca izini kaybettirebilmiş. Rusya elindeki teknik olanakları göstererek Amerikan baskısına karşı rest çekiyor.

Üçüncü dünya savaşını ve nükleer silahların kullanılmasını önlemek için dünya halklarının emperyalizme karşı birlik ve dayanışmasını arttırması, emperyalist savaş blokuna karşı barış ve kardeşliği güçlendirmesi gerekiyor.

AMERİKAN BARIŞI

İsviçre’de, Rusya’nın çağrılmadığı Ukrayna’da barış konferansı toplandı. Konferansa 160 ülke çağrılmıştı. Rusya dünya ülkelerine konferansa katılmama çağrısında bulunmuştu. Konferansa 91 ülke katıldı. Çin katılmadı. Konferansta Hakan Fidan Türkiye adına yapılan konuşmada “Barış olacaksa Rusya’sız olmaz” dedi. Rusya’nın kaygılarının da giderilmesi gerektiğini söyledi. Konferansa Fener Rum Patrikhanesi de ekümenik sıfatıyla çağrıldı. Konferans sonuç bildirgesini ise 77 ülke imzaladı. Türkiye imza atan ülkeler arasındayken, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Brezilya ve Hindistan imza atmadı.

Patrikhanenin konferansa katılması ve bildiriye imzalaması tartışıldı. Basında bir sürü tartışma olunca Dışişleri Bakanlığı fiili bir durumla karşılaşıldığını ve sonradan Türkiye’nin talebiyle bildiriden Patrikhane imzasının çekildiğini açıkladı. Oysa Patrikhane Türkiye’nin izni ve onayı olmadan böyle bir adım atabilecek yasal ve fiili olanaklara sahip değil.

Amerika’nın sözde barış özde Rusya’yı teslim alma planı dünya devletlerinin çoğu tarafından kabul görmedi. Konferans dünya devletleri arasındaki çapraşık ilişkiler ağını da gözler önüne seriyor.

JULIAN ASSANGE

Amerika’nın savaş ve insanlık suçlarını ortaya çıkaran Wikileaks belgelerini yayınlayan gazeteci Julian Assange, avukatlarının Amerika ile vardıkları anlaşma sonucu serbest bırakıldı. Amerika, Assange hakkında 18 ayrı suçlamada bulunmuştu. Bu suçlardan birkaç kere ağır müebbet cezası ve uzun yıllar hapis cezaları istenmişti. Anlaşmaya göre Assange, sadece Amerika’ya karşı komplo kurarak gizli belgeleri açıklamak suçlamasını kabul edecek. Bu suçtan beş yıl hapis cezasına çarptırılacak. İngiltere’de tutuklu kaldığı süre cezasına sayılarak serbest bırakılacak.

Julian Assange, Amerika suçlamaları yapınca iki yıl boyunca kaçak olarak yaşadı. Sonra İngiltere’de tutuklanma tehlikesi doğunca Ekvador Büyükelçiliğine sığındı. Yedi yıl boyunca balkonlu bir odada kaldı. Assange, dönemin Ekvador Devlet Başkanı Moreno ile ters düşünce sığınma hakkı elinden alındı. İngiltere’de tutuklandı. 5 yıl hapiste kaldı. Bu sırada Ekvador 2017 yılında verdiği vatandaşlığı geri aldığını Avustralya’ya bildirdi.

Assange, 25 Haziranda memleketi Avustralya’ya yakın, Amerika’ya bağlı Kuzey Mariana Adalarının başkenti Saipan’da mahkemeye çıkmak üzere özel uçakla İngiltere’den ayrıldı. Mahkemede serbest bırakılan Assange, Avustralya’ya döndü.

Assange’in sonunda serbest kalması güzel bir gelişme. Onun başına gelenler, basın özgürlüğü, düşünce özgürlüğü bağlamında dünya halkları açısından trajik bir durumu gösteriyor. Meşru ve demokratik haklarını kullanarak emperyalist blokun karargâhı niteliğindeki Amerika’nın suçlarını ortaya koyan Assange, 14 yıl boyunca Amerikan kanunlarının uluslararası alanda uygulanmasına karşı esas olarak kendi iradesine dayanarak direndi. Başka bir bağlamda, tıpkı Filistin Direnişi gibi. İki direniş de, dünya halkları ve emperyalizme direnme iradesi gösteren devletler tarafından yeterli düzeyde desteklenmedi. Sonuç olarak Assange, Amerika’ya karşı komplo kurmak suçlamasını bir onur olarak kabul etti ve esas olarak kendi iradesine dayanarak yürüttüğü direnişle özgürlüğünü kazandı.

İSRAİL ATEŞKESİ KABUL ETMİYOR

Filistin'de hâlâ ateşkes olmadı. Biden'in önerisiyle Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararına dönüşen ateşkese İsrail olumlu yanıt vermedi. Rusya, Amerika'nın ateşkes önerisini güvenceler yok diyerek eleştirmişti. Arap devletleri ve Filistinlilerin öneriyi desteklemesi karşısında çekimser oy kullanarak Biden'in önerisinin önünü açmıştı.

İsrail, Birleşmiş Milletler kararına yanıt vermediği gibi saldırılarına devam ediyor.

İsrail'in 25 Haziranda yaptığı saldırıda 11 Filistinli ile birlikte İsmail Heniyye'nin kız kardeşi de öldürüldü. Lübnan'a saldırı hazırlıklarının olduğu haberleri geliyor. Hizbullah, İsrail saldırırsa ağır karşılık vereceklerini söylüyor. Şimdilik İsrail'in bombardımanlarına misilleme yapıyor. İsrail bir Hizbullah komutanını hava saldırısıyla öldürdü. Hizbullah da bölgedeki askerî hedefleri vurdu. Savaş ortamı kızışırken Avrupa Birliği Dışişleri ve Güvenlik Yüksek Temsilcisi Josep Borrel "İsrail Devletinin Batı Şeria'yı ilhak etme iradesine sahip olduğunu gördüm. Bunu önlememiz gerekir" diye uyarıda bulundu. Filistin Devlet Başkanı Mahmut Abbas "Tekrar işgali dayatmak istiyorlar. Filistin'i yutmak üzere. Buna tepki gösterelim" diye açıklama yaptı. Gazze'de resmî olarak tespit edilen ölü sayısı 38 bine dayandı.

Slovenya ve Ermenistan da Filistin'i resmen tanıma kararı aldı. Küba, Filistin'de soykırım davasına Filistin lehine müdahil olmaya karar verdi.

Dünyanın geldiği durumda emperyalizmin ve işbirlikçilerinin sömürü ve savaş politikalarına, barbarlığına hayır deme, direnme iradesi gösteriliyor ama bir türlü fiilen durdurma eşiğine ulaşamıyoruz. Bu durum uzun sürmeyecektir. Dünya halkları ve direniş hattındaki ülkelerin önlerinde, ya teslim olup yok olmak, ya da emperyalizme karşı askerî ekonomik diplomatik yollarla tam boy direnişe geçmek dışında bir seçenek yok.

UCM KARARI

Uluslararası Ceza Mahkemesi UCM, Rusya Güvenlik Konseyi Sekreteri Sergey Şoygu ve Rusya Genelkurmay Başkanı Valeriy Gerasimov hakkında Ukrayna'da çocuk kaçırma suçundan yakalama kararı çıkardı.

UCM'nin kurulmasına, 17 Temmuz 1998 Roma Konferansında karar verildi. Konferansa katılan 60 ülkenin onayıyla 11 Nisan 2002'de kuruldu. 11 Mart 2003 tarihinde çalışmaya başladı. UCM'nin yetkisi taraf olduğu ülkeleri kapsıyor. Rusya UCM anlaşmasına taraf değil. Kremlin Sözcüsü Peskov karara tepki gösterdiği yazılı açıklamasında "UCM'nin yetki alanı Rusya'yı kapsamadığı ve Batı'nın ülkemize karşı yürüttüğü hibrit savaşın bir parçası olarak alındığı için bu sadece boş bir karardır" dedi.

KENYA'DA İSYAN

Kenya'da vergileri arttıran kanunun mecliste kabul edilmesi isyana sebep oldu. Tüm muhalefet partileri isyana destek oluyor. Kenya'nın bütün büyük şehirlerinde çatışmalar yaşandı. İsyanda ölenlerin sayısı 10'u aştı. Halk meclis binasına girdi. Kenya Devlet Başkanı halkı itidale çağıran, diyalog yoluyla çözümün sağlanacağına söz veren açıklamalar yapıyor.

Bütün bu olaylar yaşanırken Kenya Amerika'nın özel isteğine uygun olarak Haiti'ye asayişli sağlamak üzere asker göndermeye karar verdi.

SEÇİMLER

İran 28 Haziranda cumhurbaşkanlığı seçimlerinin birinci turunu gerçekleştirdi. 6 adayın girdiği seçimler ikinci tura kaldı. Reformist aday olarak görülen Mesut Pezeşkiyan birinci turu önde bitirdi. Said Celil ikinci oldu. 5 Temmuzda yapılacak ikinci turda Pezeşkiyan ve Celil yarışacak.

Fransa'da meclis erken seçimlerinin ilk turu 30 Haziranda. Seçimlerde Le Pen'in aşırı sağcı Ulusal Birlik Partisinin birinci olacağı tahmin ediliyor. İkinci sırada ise sol sosyalist partilerin kurduğu Yeni Halk Cephesinin olacağı tahmin ediliyor. Bu durumda Macron seçimlerde ağır bir yenilgi alabilir.

Amerikan başkanlık seçimlerinde Biden ve Trump arasındaki açık oturumun ilki 27 Haziranda gerçekleştirildi. Üç kere yapılacak açık oturumların ilkini Trump'ın tartışmasız şekilde üstün bitirdiği söyleniyor.